

Villreinutvalet for Hardangervidda

Trondheim, 31.01.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/3824

Saksbehandler:
Karen Lone

Beslutning om supplerende uttak av 55 villreinbukker for CWD prøvetaking i Nordfjella sone 2

Med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 tredje ledd jf. første ledd bokstav c, fatter direktoratet vedtak om uttak av 55 villreinbukker fra stamma som hører til Nordfjella sone 2. Uttaket av dyr gjennomføres innenfor Nordfjella villreinområde (sone 2), foreslått villreinområde Raudafjell og den delen av Hardangervidda villreinområde som ligger nord for rv 7. De berørte kommunene er Aurland, Voss, Ulvik, Eidfjord, og Hol. Uttaket skal gjennomføres i regi av Statens naturoppsyn (SNO), og i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt. Uttaket kan gjennomføres i perioden 1. februar 2019 - 12. april 2019.

Uttaket iverksettes for å hindre potensiell smittespredning og legge til rette for reetablering av villrein i Nordfjella. Beslutningen er fattet i samråd med Mattilsynet, og bygger på faglige råd fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM), Veterinærinstituttet (VI), Norsk institutt for naturforskning (NINA), med flere.

Bakgrunn

Skrantesjuka (CWD) ble funnet hos villrein i Nordfjella sone 1 i mars 2016, som første tilfelle i Europa. Det er en smittsom og dødelig prionsykdom, tidligere kjent fra Nord-Amerika. Der opptrer den på hjortevilt av flere arter. Sykdommen har store potensielle samfunnsøkonomiske konsekvenser ved at den kan spres til andre bestander av villrein, tamrein og annet hjortevilt i Norge og Europa. Det er derfor et mål å utrydde klassisk CWD i Norge. Atypisk CWD forekommer også i Norge, men dagens kunnskap tilsier at den trolig opptrer sporadisk og med veldig lav eller tilnærmet ingen smitterisiko. Vinteren 2017/2018 ble villreinen i Nordfjella sone 1 fjernet og området lagt brakk. En rekke tiltak gjøres i bekjempelsen av CWD i Norge. Sentralt blant disse er tiltak for å hindre potensiell smittespredning og en omfattende prøvetaking av hjortevilt for å kartlegge forekomsten av CWD. Det er helt avgjørende å få kunnskap om det er smitte i en bestand tidligst mulig slik at man får iverksatt relevante tiltak og hindre videre spredning.

Mattilsynet kommuniserte behovet for friskmelding av Nordfjella og Hardangervidda i et brev av 6. juli 2018 til Miljødirektoratet. Vi viser til dette brevet, som er basert på faglig innspill fra NINA, VI

og UiO. I brevet framgår målsetning og kriterier for friskmelding, og en høstingsstrategi for å dekke behovet for prøver fra disse områdene. Kriteriet for friskmelding av bestandene har blitt satt til 99% sikkerhet for smittefrihet, og dette skal oppnås i løpet av brakkleggingsperioden, da dette er et kriterium for å starte reetableringen i Nordfjella. Det er samtidig et mål om å raskest mulig komme opp på minst 90 % sikkerhet for at det ikke er smitta dyr i Nordfjella sone 2 eller på Hardangervidda. I Nordfjella sone 2 er framdrift spesielt viktig, og det er i brevet definert en ambisjon om å komme opp mot 90% i løpet av 2018.

Modeller for smittefrihet koblet mot bestandsdata og bestandsmodell ligger til grunn for en anbefalt høstingsstrategi for å oppnå høy sikkerhet (90%) raskt, og videre framdrift til 99% sikkerhet i løpet av brakkleggingsperioden. Mattilsynet anbefaler i brevet et stort uttak av bukk i 2018 fordi prøvene fra disse har stor friskmeldingsverdi, og at man deretter opprettholder en produktiv bestand med lav bukkeandel og høster av tilveksten i de påfølgende årene. Modellene oppdateres ved tilgang til nye data som minimumstillinger og strukturtellinger. Dette vil i noen grad påvirke hvilken nøyaktig prosent sikkerhet for smittefrihet man når med et visst uttak av prøver. Det endrer imidlertid ikke prinsippene om hvordan man bør legge opp uttaket for å oppnå høy sikkerhet raskt.

Muligheten for uoppdaga smitta dyr i Nordfjella sone 2 er en hovedfaktor Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) trekker fram i sin siste rapport (lagt fram 14. desember 2018) om CWD og vurdering av smitterisiko i og ut av Nordfjella. Nordfjella sone 2 har spesielt uavklart smittestatus fordi området grenser til sone 1 og det tidligere har vært noe utveksling av dyr mellom områdene.

Veterinærinstituttet har modellert sannsynlighet for at villreinbestanden i Nordfjella sone 2 er smittefri. Frihet for smitte modelleres her med en forutsetning om at det kan finnes 3 smitta dyr i 2019, der prøvetaking skal kunne oppdage minst ett av disse. I denne sammenhengen inngår også arealene i Raudafjell og området mellom rv 7 og Bergensbanen som en del av sone 2. De siste oppdaterte modellene viser at etter jakt i 2018 (og prøvetaking av felte dyr) er det om lag 64% sikkerhet for smittefrihet i dette området. Det ble felt 37 bukk, 34 simler og 12 kalver innenfor disse områdene i 2018. Av disse er det 29 voksne bukker (2,5 år og eldre). Det var krevende jaktforhold. Et høyere jaktuttak av bukk ville kunne gitt en langt høyere sikkerhet, og gitt raskere avklaring av smittestatus og framdrift i friskmelding av bestanden. Prøver fra bukk over 2,5 år har størst verdi i modellene fordi de har dobbelt så stor sannsynlighet for å bære smitte som voksne simler. Ved å felle mange bukker men få simler det første året vil man raskt få mye kunnskap om smittestatus, samtidig som man opprettholder kalveproduksjon og tilvekst til bestanden, som også gir grunnlag for prøver og friskmelding i et lengre perspektiv.

Miljødirektoratets vurdering

Mattilsynet har understreket at det er behov for flere prøver på grunn av usikker smittestatus og at Nordfjella sone 2 er i en særstilling, da det grenser inn mot sone 1 hvor det er påvist syke og smitta dyr, jf brev til Miljødirektoratet av 6. juli 2018. Det er på denne bakgrunn viktig å skaffe sikrere kunnskap om smittestatus så raskt som mulig. Ved endt jakt 2018 var det om lag 64% sikkerhet for smittefrihet etter jakt i Nordfjella sone 2. De mest oppdaterte modellene viser at et ekstra uttak av 55 bukker vil kunne bringe denne sikkerheten til ca 80% i løpet av vinteren. Dette anses som en nødvendig og akseptabel framdrift i kartleggingen av dette området, gitt avveininger mot å begrense forstyrrelsen av villrein ved fellingsaktivitet og gitt videre framdrift til over 90% sikkerhet ved tilstrekkelig prøvetilgang ved jakt høsten 2019.

Et medvirkende, men mindre kritisk, moment er at friskmelding av villreinen i Nordfjella sone 2 er et kriterium for reetablering av villrein i sone 1. Det lave prøveuttaket gjennom jakt 2018 forsinket dette med minst 1 år.

Delene av Hardangervidda som ligger nord for rv 7 omfattes av dette vedtaket, fordi de brukes av villrein fra flokken i Nordfjella sone 2. Friskmelding av bestanden på Hardangervidda er også omtalt i brevet fra Mattilsynet. Det er viktig at også denne bestanden kan friskmeldes og oppnår sikrere smittestatus. Etter jakt 2018 er man på ca 67% sikkerhet for smittefrihet på Hardangervidda. Det haster derimot ikke i like stor grad som for Nordfjella sone 2, og det settes derfor ikke inn ekstraordinære tiltak sør for rv 7, på sentralvidda. Det anses likevel som svært viktig å få et målretta uttak ved ordinær jakt på Hardangervidda i 2019.

Ordinær jakttid for villrein er 20. august til 30. september. Lovgrunnlaget for felling nå er naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c, jf. tredje ledd. Bekjempelse av CWD, og felling for å øke kunnskapen om CWD-smittestatus i Nordfjella sone 2 er en offentlig interesse av vesentlig betydning. Videre følger det av annet ledd at "Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte."

Uttaket vil ikke true bestandens overlevelse. Uttaket er innenfor høstingspotensialet til bestanden, og i denne sammenheng må nevnes at jaktkvoten for 2018 innenfor sone 2 var satt til 200 individer hvorav 70 fridyrr (normalt regnes fridyrr som voksne bukker). Utvalg og nemnd hadde denne høsten forventet en høy fellingsprosent, men resultatet ble kun 18 bukker innenfor sone 2. Vinterbestand 2019 i sone 2 er på 465 dyr, i henhold til minimumstelling gjennomført 20. november 2018. Strukturtelling gjennomført ultimo oktober 2018 viste en bukkeandel (bukker 2,5 år og eldre) på 21,6 %, hvorav 14,5% voksent bukker over 3,5 år. To flokker utenfor observasjonsområdet bør legges til, en lokalisert i Raudafjell (54 dyr) og en observert øst for Hardangerjøkulen (ca 30 dyr). Dette bringer minimumstallet for hele området opp til 549 dyr.

Uttaket er et supplement til ordinær jakt og det forutsettes videre et høyt uttak av bukker, samt noe uttak av andre kategorier dyr ved ordinær jakt i 2019 for å oppnå videre friskmelding av bestanden ved prøvetaking. Nordfjella Sone 2 er i en bekjempelsessituasjon og dette legger føringer på forvaltningen av området. Et stort uttak av bukker med en påfølgende lav bukkeandel i bestanden anses som nødvendig for å oppnå målsetting om friskmelding. Det vil generelt være fordelaktig med en noe høyere bukkeandel, men en lav bukkeandel anses å være biologisk og forvaltningsmessig forsvarlig for en kortere periode for å oppnå målsetninger om friskmelding. På en relativt liten bestand som i sone 2 vil det kreve en oppmerksom forvaltning og et godt datagrunnlag fra år til år.

Miljødirektoratet vurderer at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte enn ved et ekstraordinært uttak i vinter. Villreinutvalet for Nordfjella har foreslått framskynda jaktstart og et større fokus på uttak av voksent bukker høsten 2019. Suksess under ordinær villreinjakt er tett knyttet opp mot værforhold og reinens fordeling i fjellet. Det er derfor stor usikkerhet om en vil være i stand til å oppnå et tilstrekkelig uttak under den kommende ordinære jakten, og i verste fall vil dette føre til større smittespredning og ytterligere forsinkelse av gjenoppbyggingen av Nordfjella sone 1.

Det finnes per i dag ingen gode alternativer til prøver fra døde dyr. Prøver fra levende dyr under merking vil kunne bidra med noe informasjon, men er av begrenset verdi. Alternative handlinger som å ikke foreta seg noe, eller å sette inn ekstra innsats for å oppnå tilsvarende prøveuttak ved neste ordinære jakt innebærer en videre utsettelse av bedre kunnskap om smittestatus, og innebærer også en usikkerhet knyttet til utfall av jaktuttaket i 2019.

Forsinkelsen ville bli minst 4 måneder dersom man sammenligner et vinteruttak gjennomført innen 12. april med om hele uttaket først ble utført under høstjakt i august. Dette tidsintervallet innebefatter en kalvingsperiode med potensielle overføringer av smitte til nye dyr, utvandring av syke dyr og spredning av miljøsmitte. Slik sett er det av vesentlig betydning å få en betydelig framdrift i løpet av vinteren. Det er faglig enighet med grunnlag i VKM rapport av 14. desember 2018 om at det haster å få bedre kunnskap om Nordfjella sone 2. Det eneste alternativet som ivaretar behovet for framdrift i avklaring av smittestatus på en tilfredsstillende måte er om det tas ekstra prøver av bukk (2,5 år og eldre) i vinter.

Det er i utgangspunktet ønskelig å oppnå mest mulig av prøveuttaket gjennom ordinær jakt. Det har vært god prøvetaking med både hjerneprobe og lymfeknuter fra felte dyr i 2018. Villreinutvalget har kommet med forslag til innretting av jakta 2019 med kvoter, jakttid, avtaler, mm, som vil legge til rette for høyt uttak av rett kategori dyr i 2019. Størrelsen på uttaket i vinter er satt til et slikt nivå at det fremdeles er behov for en god og målrettet jakt med nøye prøvetaking i 2019. Det er realistisk å oppnå den ønska lave bukkeandelen etter jakt i 2019 når man allerede har fått tatt ut en del bukker i vinter. Det er likevel et betydelig antall bukk, anslagsvis 45, som må felles ved ordinær jakt i 2019 for å komme opp i 90% sikkerhet for smittefrihet. Om jaktuttak/prøvetaking i 2019 ikke er tilstrekkelig vil det bli aktuelt med ytterligere tiltak for å nå målet om 90% friskmelding i 2019.

Gjennomføring av uttaket

Fellingsaktivitet vinterstid innebærer en ulempe med forstyrrelse av villreinen på et tidspunkt de er sårbare for dette. Felling i regi av SNO kan utføres målrettet og med de nødvendige hensyn for å ivareta hensynet til dyrevelferd. SNO vurderer hvilke metoder som er mest hensiktsmessig for å utføre uttaket.

Dyrene som felles skal så langt som mulig behandles med tanke på konsum, og vil fortløpende testes for skrantesjuka. I samsvar med § 48 i Viltloven skal verdien av felte dyr tilfalle det kommunale viltfondet. Dette innebærer at inntekter fra dyr som omsettes skal tilfalle den kommune der dyrene felles.

Uttaket skal rettes mot bukk 2,5 år og eldre. I løpet av vinteren skiller bukkene seg fra fostringsflokkene, og på grunn av dette vil uttaket kunne målrettes med minst mulig påvirkning på simler og kalver. Felling i områdene ved Hardangerjøkulen og ned mot rv 7 er prioritert for å få færre dyr i dette området. Aktiviteten må utføres slik at en unngår at dyr trekker ned mot rv 7 med påfølgende risiko for kryssing av denne. Tilsvarende vil en forvente at bukker/bukkeflokker trekker i retning Raudafjell på ettervinteren og vil være gjenstand for fellingsforsøk.

Beslutning

Med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 tredje ledd jf. første ledd bokstav c, fatter direktoratet vedtak om uttak av 55 villreinbukker fra stamma som hører til Nordfjella sone 2. Uttaket av dyr gjennomføres innenfor Nordfjella villreinområde (sone 2), foreslått villreinområde Raudafjell og den delen av Hardangervidda villreinområde som ligger nord for rv 7. De berørte kommunene er Aurland, Voss, Ulvik, Eidfjord, og Hol. Uttaket kan gjennomføres i perioden 1. februar 2019 - 12. april 2019.

Uttaket regnes ikke som et enkeltvedtak, jf. naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, og kan derfor ikke påklages.

Uttaket skal gjennomføres i regi av SNO, og i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt.

Dette uttaket er å anse som en del av naturoppsynets oppgaver i henhold til naturoppsynsloven og motorisert ferdsel i forbindelse med uttaket er derfor tillatt med hjemmel i naturoppsynsloven §3 første ledd og motorferdselloven § 4 første ledd bokstav a, jf. § 8.

Beslutningen er fattet i samråd med Mattilsynet, og i tråd med signaler gitt i brev av 6. juli 2018 til Miljødirektoratet.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Adresseliste:

Nordfjella villreinutval
Villreinutvalet for Hardangervidda
Interimstyret for Raudafjell villreinområde
Villreinnemnda for Nordfjella og Fjellheimen
Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet
Nordfjellarådet
Aurland kommune
Voss kommune
Ulvik herad
Eidfjord kommune
Hol kommune
Mattilsynet

Kopi til:

Landbruks- og matdepartementet

Klima- og miljødepartementet

Postboks 8007 Dep

Postboks 8013 Dep

0030

0030

OSLO

OSLO